

DESPRÉS DE LA MORT DE TXOMIN

Necrològiques simptomàtiques

La mort de Txomin, considerat clau en les vies negociadores d'ETA amb el govern central, ha trobat un ressò quasi idèntic entre les distintes forces polítiques basques, fora dels partits estatals. Distints observadors qüestionen, però, l'exclusivitat del líder mort en les possibles negociacions.

Xabier Oleaga

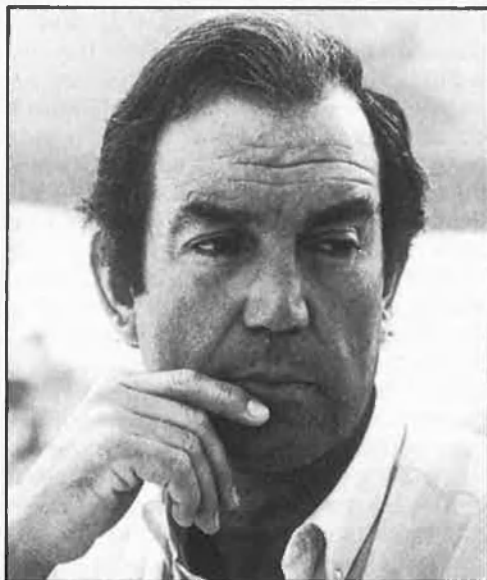
Una mort anunciada en titulars de marge a marge en la primera pàgina d'un diari basc dilluns 2 de març va irrompre en l'opinió pública basca, fins a convertir-se en la notícia-estrella al llarg de tota la setmana i, tot fa presagiar-ho així, dominarà encara importants parcel·les d'actualitat informativa durant un temps.

I, com que tot el que impacta en l'opinió pública basca ho fa també, indefectiblement, en la de la resta de l'Estat espanyol, així transcendí la mort de Txomin Iturbe Abasolo en un accident de tràfic, mort paradoxal per a una persona a qui s'adjudiquen mil i un avatars violents, que superà indemne, en un lloc de l'estat africà d'Algèria.

La mort del carismàtic líder històric d'ETA en terra de deportació —bé que d'acolliment respectuós— no tan sols

ha eclipsat rotundament els recents esdeveniments autonòmics, sinó que ha absorbit en la seua persona la controvèrsia política. Des del capítol de les condolences fins als interrogants que, de cara al futur, s'obrin a la mort del dirigent, l'atenció s'ha centrat en Txomin Iturbe, considerat el paladí de les vies negociadores al si de l'organització armada basca.

Les relacions dels partits polítics bascos allunyats de l'òrbita propera a Txomin Iturbe són precisament les que

Jesús Intxausti i Garaikoetxea, una unanimitat també entre els partits constitucionals.

amb més gran intensitat avalen el carisma del dirigent etarra. A ningú no ha estranyat sentir dels líders d'Herri Batasuna i de l'esquerra rupturista basca paraules de condolença i lloança cap a Txomin Iturbe Abasolo. Hauria sorprès, en tot cas, una reacció contrària a la manifestada. Però testimonis com el de l'històric líder del PNB Jesús Intxausti, «Uzturre», ben poc sospitós de combregar del mateix calze que Txomin, han provocat més d'un gest, i no precisament d'estranyesa, en l'espectre polític institucionalista d'Euskadi.

Uzturre començà reconeixent «una profunda pena» per la mort de Txomin, i anuncià la seua presència als funerals i als homenatges previstos per al líder mort. «Era un gran *abertzale*, un patriota íntegre, i això mai no ho hauríem posat en dubte». A la seua adhesió personal al personatge de Txomin, Uzturre, president de l'executiva provincial del PNB a Biscaia, Bizkai Bu-

ru Batzar (BBB), i membre de la màxima executiva penebista, l'Euskadi Buru Batzar (EBB), assegurarà que el seu partit enviaria una representació oficial per tal de mostrar la seua sensibilitat i condolença als familiars i els amics de Txomin.

Però al capítol d'adhesions a l'etarra nascut en la localitat guipuscoana d'Arrasate (Mondragón) no hauria transcendit de l'anècdota si hagués acabat ací. El mateix govern autonòmic, en plena efervescència de configuració i encara sense guarir-se de la ressaca d'un pacte més que dificultós, no ha pogut deixar de reaccionar davant el fet. La simple declaració expressa al respecte aporta una primera dada significativa.

A més, el luctuós esdeveniment és qualificat, d'entrada, com «un fet de singular transcendència política». La declaració del govern autonòmic supera graus quan «reconeix en Iturbe el

coratge i l'entrega demostrats per aquest lluitador en un dels moments més negres de l'etapa franquista». Afegeix que «és obligatori dir-ho, aquest govern ha tingut l'oportunitat de constatar la voluntat de Txomin Iturbe per arribar a una autèntica eixida negociada i cal sentir que no hi haja hagut, finalment, l'oportunitat de comprovar en la pràctica els límits reals de l'esmentada voluntat».

En un sentit similar s'ha expressat el partit de Carlos Garaikoetxea, Eusko Alkartasuna, (EA). Naturalment, totes aquestes declaracions públiques no han passat desapercebudes per a les més altes instàncies de l'estat, inclòs el govern central, i els partits polítics conservadors d'extensió estatal. No ha de resultar difícil entendre que el PSOE esgrimisca de nou la retòrica del retret, com ho ha fet, cap al PNB i el govern autonòmic, per a la configuració del qual acaba de signar un pacte llargament discutit i més que dificultós.

És fàcil comprendre la contrarietat en les instàncies de l'estat, perquè, una vegada més, s'ha fet palesa la preocupant singularitat de l'estat de la reforma política postfranquista a Euskadi. Perquè de singular és com cal qualificar la situació d'un país en què partits com el PNB o el de Garaikoetxea, compromesos en la configuració de l'estat actual, sens dubte, no vacil·len a reconèixer valors altament positius en una persona acusada d'encapçalar una organització armada que ha merescut els epítets més desqualificadors que es pugen trobar al diccionari.

Però si la mort de Txomin Iturbe ha absorbit l'interès informatiu de la setmana, no ha estat únicament per l'inegable carisma de què gaudeix o per les circumstàncies particulars que han concurregut en el fet. «¿Què passarà amb ETA, o en ETA, ara, què serà de la negociació?». Aquest és un interrogant unànime en la vida política basca i estatal dels últims dies.

Les versions d'origen policial que s'han facilitat des de les instàncies del govern són les culpables de la indubtable incertesa que tanca la pregunta. Sempre han presentat Txomin com l'única alternativa negociadora d'ETA, malgrat que l'organització, en conjunt i com a tal, sempre ha oferit tal possibilitat. És més, ha manifestat que aquest és l'objecte de les seues accions actuals.

La versió que presenta Txomin com l'única via negociadora d'ETA és titulada en mitjans de refugiats polítics bascos a Euskadi Nord com «una maniobra intoxicadora que s'enquadra

en la guerra mantinguda contra ETA per les autoritats espanyoles en el front informatiu, en el de l'opinió pública». «Es tracta d'alimentar —afegeixen— les tesis que apunten a una suposada divisió al si d'ETA entre partidaris de la negociació i contraris a ella. Divisió significa afebliment i, en conseqüència, enfortiment per als poders de l'estat. És en aquest context que cal situar la guerra bruta informativa contra

Iñaki Esnaola.

ETA», segons indicaren a EL TEMPS representants d'aquells mitjans. Reflexions similars són les que exposen portaveus d'Herri Batasuna. El govern basc i el partit de Garaikoetxea, per la seua banda, malgrat el seu reconeixement a Txomin, no han renunciat a emetre les seues diferències respecte al dirigent etarra i l'organització a la qual pertanyia. En certa manera, fan compaginar una inevitable lloança a Txomin amb una condemna a ETA, adjudicant al primer la possible «lloable» història de l'organització, i desqualificant l'actualitat d'aquesta. Així, el govern basc assenyala que, «en tot cas, es pot dir que una etapa es tanca en la història d'ETA, i tenim seriosos temors a propòsit de la que ara s'obri.

El canvi generacional, ideològic, i de tarannà, ja detectats temps ençà, podrien, després de la mort d'Iturbe, afiançar-se i decantar-se encara amb més gran intensitat».

El partit de Garaikoetxea assenyala, en la mateixa línia, que «es tanca una pàgina important de la història d'ETA, també una certa esperança que la seua persona provocava a l'hora de buscar un final de la lluita armada digne i d'acord amb els interessos d'Euskadi». «Iturbe —segons EA— simbolitzava l'ETA *abertzale*, més que la dirigida per una nova generació ideològica

Moguda XXI

M. Aloi

El Club Siglo XXI és una plataforma de debat madrilenya per on solen desfilar polítics, empresaris, sindicalistes, etcètera, per explicar, de primera mà, als seus socis les seues idees o la situació concreta en què es troba el col·lectiu que representen.

El 18 de febrer, per primera vegada, el convidat a la tribuna pública de Siglo XXI era un representant de la coalició abertzale Herri Batasuna, l'advocat Iñaki Esnaola.

Jose Maria Cuevas, president de la CEOE, decidí que allò era excessiu i anuncià que no hi acudiria i que dimtia com a soci del club. La raó adduïda va ser la solidaritat amb «els empresaris bascos extorsionats i assassinats per ETA». L'actitud de Cuevas merescué immediatament el suport de Manuel Fraga. Fernando Suárez, destacat militant d'AP hauria de pronunciar una conferència el passat dia dos i no ho va fer. Era el senyal que començava el boicot organitzat, al darrere del qual hi havia Alianza Popular.

Curiosament, Manuel Fraga havia protagonitzat un dels episodis més sonats de la llarga història del club en presentar un Santiago Carrillo acabat d'eixir de la clandestinitat, que obtenia, gràcies a l'ex-ministre de Governació, una tribuna pública difícil d'aconseguir per uns altres camins.

El Consell encarregat d'organitzar els debats del club incorpora en el seu si personatges tan diferent com Manuel Martín Ferrand o Emilio Romero. Tots ells foren responsables de la decisió de portar Esnaola a Madrid, una decisió que el president de l'entitat, Adrián Piera, justificava per motius d'actualitat: «El senyor Yoldi pronuncià l'altre dia una homilia al Parlament Basc i aquesta va ser retransmesa per totes les emissores i se n'informà tot el país. Nosaltres no hem fet res massa distint».

Darrere les espectaculars dimissions, però, s'amaga alguna cosa més. I el blanc és Adrián Piera. Piera, a més de president del club, ho és també de la Cambra Oficial de Comerç. El que ja resulta més difícil d'explicar és la posició del ministre Barrionuevo, que també es va sumar al boicot i de la governadora de Madrid, Ana Maria Tutor, que expressà la seua solidaritat amb el ministre de l'Interior. ¿Raons polítiques?

Hi havia ministres del govern que explicaven en privat que la presència d'Esnaola a Madrid era un favor a l'executiu. Barrionuevo pogué no entendre-ho així, i forçà la maquinària política del seu Ministeri.

De tot el fosc entramat l'únic que queda clar és que l'operació contra Piera està en marxa, encapçalada per alguns sectors empresarials impulsats per rivalitats gremials. Enmig de tot, l'excusa va ser Iñaki Esnaola, el mateix home que, dies després, viatjava a Alger a fer-se càrrec de les despulles mortals de Domingo Iturbe Abasolo, «Txomin», i que encara repeteix el mateix que va dir en la tribuna pública de Siglo XXI: «L'única solució és la negociació entre ETA i l'exèrcit espanyol.» □

i revolucionària, amb menor component *abertzale*, que ha acabat per imposar la seua empremta».

Enfront d'aquestes opinions, tanmateix, se n'alça una de no menys significativa: la del president del PNB, Xabier Arzallus. Ell no creu que les vies negociadores a ETA hagen mort amb Txomin Iturbe. «No crec que la idea de Txomin fos l'única en aquesta organització que perseguís aquest camí. Pense que n'hi haurà més, però la seua idea tenia un pes específic. La seua mort ha estat un dur colp per a tots els que pensàvem que hi podia ha-

ver una eixida civilitzada, de diàleg, a aquesta lluita armada o a aquest terrorisme».

Observadors propers a l'organització armada basca sempre han negat l'existència de dissensions al si d'ETA, respecte a la recerca d'una eixida negociada a la lluita armada, com també a mantenir aquesta com a via per a l'esmentat fi. La mort de Txomin, en aquest context, incrementarà sens dubte les elucubracions públiques sobre la disposició d'ETA per a tal eixida negociada, com també a la viabilitat d'aquesta darrera. □